

Uzbekistan: normalizacja relacji z sąsiadami

Józef Lang

24 grudnia prezydent Kirgistanu Almazbek Atambajew złożył wizytę w Uzbekistanie, w trakcie której zapowiedziano przyspieszenie rozpoczętych wcześniej na niższym szczeblu negocjacji co do delimitacji i demarkacji granic i współpracy transgranicznej w Kotlinie Fergańskiej. Trzy dni później wicepremier Uzbekistanu Rustam Azimow w trakcie wizyty w Tadżykistanie podpisał m.in. umowy przywracające zawieszone od 1992 roku połączenia lotnicze pomiędzy obydwojoma krajami.

Komentarz

- Obydwie wizyty są częścią postępującego procesu normalizacji relacji Uzbekistanu z sąsiadami, który rozpoczął się po śmierci Islama Karimowa i objęciu władzy przez Szawkata Mirzijoiewa – od 8 września 2016 roku jako pełniącego obowiązki prezydenta, a od 14 grudnia jako prezydenta. Pod rządami Karimowa relacje Uzbekistanu, aspirującego do hegemonii w Azji Centralnej najludniejszego państwa regionu, z Kirgistanem i Tadżykistanem były napięte. Spornymi kwestiami były m.in. gospodarowanie zasobami wodnymi i przebieg granic w Kotlinie Fergańskiej. Duży stopień nieufności pomiędzy Uzbekistanem a sąsiadami, częste incydenty graniczne, a nawet agresywne posunięcia Taszkentu, takie jak zagrożenie konfliktem zbrojnym lub cykliczne blokady kolejowe Tadżykistanu, uniemożliwiały współpracę i były zagrożeniem dla stabilności regionu.
- W wymiarze bilateralnym proces normalizacji stosunków Uzbekistanu z Kirgistanem i Tadżykistanem dotyczy obecnie podstawowych kwestii, jak np. powrót do negocjacji o przebiegu granic, przeciwdziałanie incydentom granicznym, zwiększenie handlu, a w przypadku Tadżykistanu dodatkowo przywrócenia połączenia lotniczego i liberalizacji wizowej. To fundamentalna zmiana paradygmatu w polityce Uzbekistanu wobec sąsiednich państw: zabezpieczenie interesów poprzez współpracę, a nie izolację i groźby. Proces konsolidacji władzy przez Mirzijoiewa nie jest w pełni zakończony, toteż powodzenie procesu normalizacji stosunków z sąsiadami, choć prawdopodobne, nie jest pewne.
- W wymiarze regionalnym działania ekipy Mirzijoiewa wzmacniają pozycję Uzbekistanu i pozwalają mu odgrywać stabilizującą rolę w regionie. Zwiększa to znacząco atrakcyjność centralnie położonego w regionie Uzbekistanu dla aktorów zewnętrznych zainteresowanych stabilnością Azji Centralnej (przede wszystkim Chin). Wzrost znaczenia Taszkentu dla Pekinu może z kolei przyczynić się do polepszenia pozycji

Uzbekistanu wobec innych graczy – głównie Kazachstanu i Rosji. To ostatnie jest o tyle ważne, że Mirzijojev, który dotychczas cieszył się poparciem Moskwy, w celu dalszej konsolidacji władzy w kraju musi zapewnić sobie również wsparcie ChRL zapewniające mu szersze pole manewru politycznego, zarówno w wymiarze wewnętrznym, jak i regionalnym.